

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

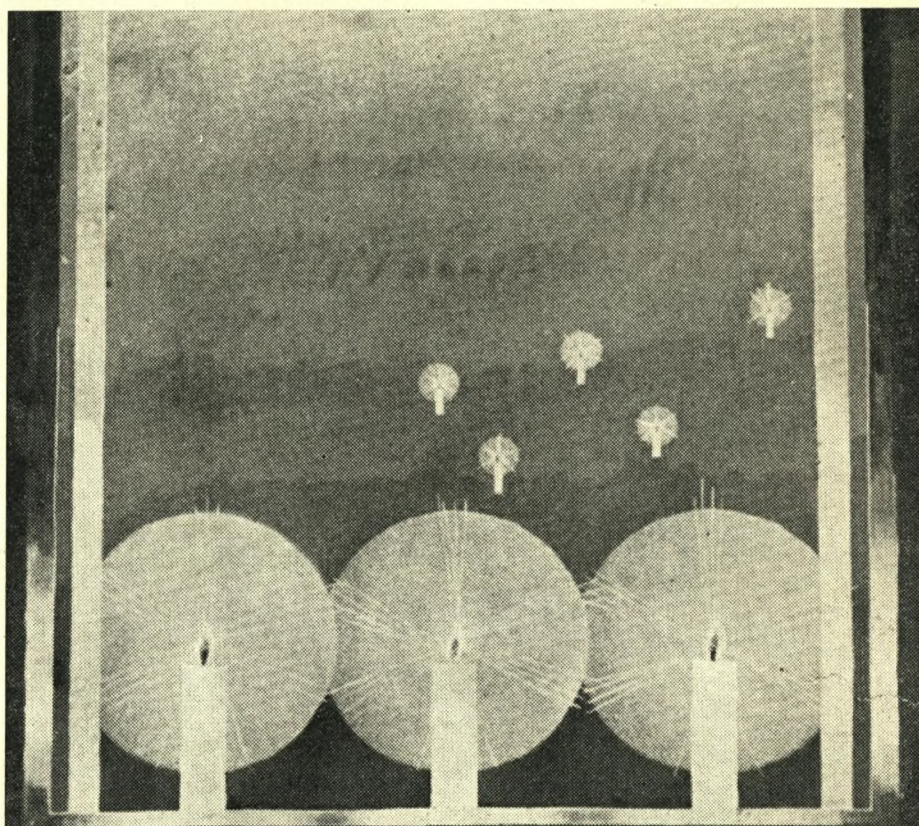
UDGIVET AF
**KAMMERATERNES
 HJÆLPEFOND**

AUSCHWITZ
 ✕
 BERGEN BELSEN
 ✕
 BUCHENWALD
 ✕
 DACHAU
 ✕
 HUSUM
 ✕
 NEUENGAMME
 ✕
 PORTA
 ✕
 RAVENSBRÜCK
 ✕
 SACHSENHAUSEN
 (ORANIENBURG)
 ✕
 STUTTHOF
 ✕
 FRØSLEV
 ✕
 HORSERØD
 ✕
 SHELLHUSET
 ✕
 VESTRE FÆNGSEL

Forsiden:

4-maj-dagens mærkat fastslår, at vi alle fejrer befrielsen med lys i vinduerne.

**LYS I ALLE VINDUER
 4. MAJ DAGEN**

Inde i bladet: Grænsegendarmeriet under besættelsen ★ Ryvangen færdig til 5. maj ★ På 5-års dagen for befrielsen nedlægges grundsten til kollegier i Odense og København ★ Mindesmærket for den ukendte k-z fange afsløres den 5. maj. ★ Leder: Modstandsbevægelsens eller modbevægelsens tragedie

ØJET faar hvile-
i brillen fra **THIELE**

GEORG BESTLE A/S

VIN EN GROS

KØBENHAVN, K.

TELF. CENTRAL 1038

BREDGADE 25 E
KØBENHAVN K

Telefon Central 15026

*Alle slags klichéer
i fineste udførelse*

Aktieselskabet

**SILKEBORG JERN-
&
STAALFORRETNING**

»STAALGAARDEN«

• SILKEBORG •

Revision

H. C. STEEN HANSEN
statsaut. revisor

St. Kannikestræde 10, Kbhvn. K. Tlf. C. 16.555

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: H. C. Ørstedesvej 34, København V. (kontortid 9—12,30).
Telf. Central 10 085 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i Frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til ud- deling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af del- tagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lig- nende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: Kontorchef i krigsministeriet, kaptajn Fl. B. Larsen, Slotsholms- gade 10, Kbh.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.

Sekretær og leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.

Den øvrige bestyrelse:

Andersen, Viggo, malermester, Valdemarsgade 7, Odense.

Christensen, Allan C., forlagsboghandler, Thorvaldsensvej 9, København, V.

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg.

Eifer, Aage, kaptajn, Bolbro Villavej, Rungsted.

Fog, Mogens, professor, dr. med., Søllingsvej 17, Charlottenlund.

Hansen, Viggo, fabrikant, Spigerborggade 2, Varde.

Holt, Paul, seminarieførstander, Århus.

Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.

Johansen, P. A., arkitekt, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenlund.

Kjeldsen, K. oberstløjtnant, Skrydstrup.

Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus.

Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.

Madsen, N. J., pastor, Vorning pr. Hammershøj.

Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby skole, Nr. Søby, Fyn.

Møller, Poul, fabrikant, Skive.

Næsted, Børge, læge, Hjallesc.

Olesen, O., kontorchef, Kastanie allé 7, Herning.

Olesen, Otto W., boghandler, Randers.

Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Eshjerg.

Riis, Poul, forbundssekretær, pastor, Lyngbyvej 180, København Ø.

Tillisch, E., oberstinde, Viggo Rothesvej 27, Charlottenlund.

Et korps, der blev på sin post den 9. april

GRÆNSEGENDARMERIET UNDER BESÆTTELSEN

Af ritmester A. Malling-Jacobsen

På Deres færd gennem vort skønne, venlige og frugtbare land. Landet „med dal og bakker fagre, med grønne enge og gyldne agre“, vil De, når De drager fra Søgaard, passere Kruså, og dermed midtpunktet på grænsen mellem Danmark og Tyskland, tillige midtpunktet på NORDENs sydgrænse.

På dette sted er der rejst en minde-
mur over 58 mand af det korps, der „dag og nat, vinter og vår, sommeren med“ i over 100 år har vogtet Danmarks sydgrænse.

Grænsegendarmeriet blev oprettet ved kongelig resolution af 4. 12. 1839, som et militært organiseret, uniformeret og bevæbnet toldpoliti. Det er udelukkende knyttet til grænsen, dets historie er grænsens historie og omvendt. Det har fulgt *grænsens bevægelser* frem og tilbage. Det har stået ved Elben, Ejderen og Kongeåen og står nu ved Flensborg Fjord og Skelbækken på vej mod syd igen.

Således er historien om den fastliggende grænse. Historien med sine uomstødelige beviser for, at en grænse, der ikke dannes af klipper eller vand eller andre skillende meget vanskeligt overstiger naturhindringer aldrig har ligget og vil komme til at ligge fast.

Dog herpå skal jeg ikke komme nærmere ind, men lade kendsgerningerne tale deres eget utvetydige sprog, der langt fra altid følger de af politiske eller koldsindige menneskehjerner slagte eller projekterede veje.

Ved den *nuværende* grænse stod grænsegendarmeriet hin uheldige 9. april 1940 og måtte sammen med landsmænd se Danmark overrendt af sejrssikre tyske soldater, der i 5 lan-

ge, trange år hersede, huserede og ødelagde alt, hvad de kom i nærheden af.

Det var selvfølgelig med ikke ringe opmærksomhed, man indenfor grænsegendarmeriets ledelse i sommeren 1939 fulgte den spændte udvikling af forholdene i Europa. De truende skyer trak sig mere og mere sammen. Atmosfæren glødede til tider så stærkt, at den truede med at tændes i brand.

Den 1. september tændtes som bekendt krigsfaklen atter over vor verdensdel.

Korpsets nu afdøde chef, oberst Paludan-Müller, traf amgående sine dispositioner med hensyn til en noget ændret bevogtningstjeneste, som straks blev afprøvet et stykke tid, hvorefter man atter gik over til normal tjeneste.

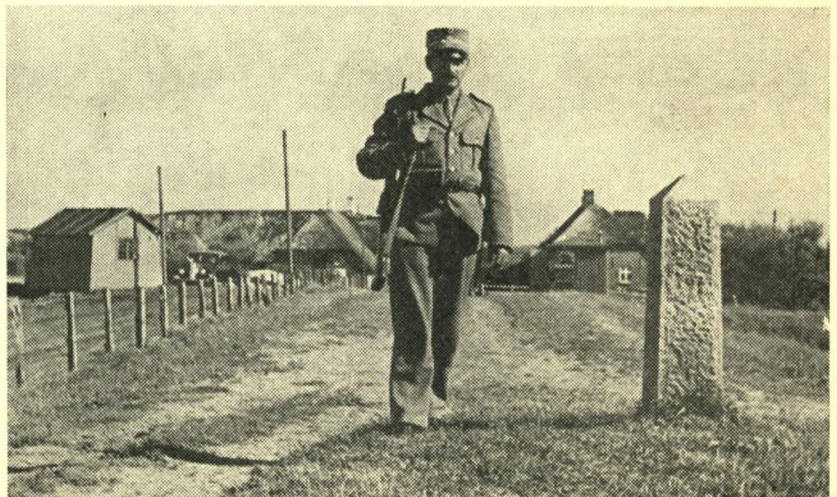
Vinteren satte ind, og det skete som bekendt med en kraft og styrke, som ikke var set i mange år. Sneen gjorde

vejene ufarbare og frosten bandt vandene. Under alt dette gik gendarmen sin ensomme gang bag Flensborg fjord, Skelbækken og digerne derude i marsken, spejdende spændt mod syd.

Alle fulgte vi med dskærpet opmærksomhed krigsudviklingen.

Eftersom tiden gik, sneg ulykken sig umærkeligt nærmere.

I begyndelsen af marts modtoges den første efterretning om den forestående påtænkte invasion. Ved Kruså anholdtes et automobil, hvis fører, efter at være gået stærkt på klingens, oplyste, at det tilhørte „Waffen SS“ i Flensborg, der var udset til løsning af opgaver i Danmark under en eventuel besættelse. En oplysning, der selvfølgelig omgående blev rapporteret videre til de respektive myndigheder. Altså ca. en måned i forvejen var man i København underrettet om, at der var noget i gære, ikke desto mindre blev der overhovedet intet som helst gjort. Kæmpe måtte vi ikke, sikre os ved gravning og forberedelse af stillinger heller ikke, vi skulle på åben landevej lade os slå ned som slagtekvæg, forstå det hvem der kan, jeg ikke, og aldrig nogensinde skal det blive glemmt, at vi, der stod i første linie var nægtet over-

Grænsegendarmen vogter grænsen dag og nat, sommer og vinter, forår og efterår

Esso Service-Station

v. Arne Zachariassen

Dag- og
Natekspedition

Hellerup

Strandvej 44
Ryvang 1299 - 6828

Jungs Boghandel

Stephan Agger

Skive

AKTIESELSKABET
DAMPSKIBSSELSKABET
HEIMDAL

hovedet alt, hvad der kunne bidrage til en smule sikring.

Omkring midten af marts erfarede vi, at der var livlig militær trafik på de sydslesvigske landeveje. Kun nogle få dage efter, var vi klar over, at der havde fundet en militær omgruppering sted, vi var endvidere så nogenlunde klar over, på grundlag af de modtagne meddelelser og efterretninger, hvad og hvormeget vi havde overfor os.

Det meste af marts måned forløb. I månedens sidste dage og især de første dage af april var det imidlertid komplet umuligt at få blot den mindste oplysning igennem. Grænsen var i så henseende hermetisk tillukket, ikke en smule sivede ud.

Vi var absolut ikke i mindste måde i tvivl om, hvad denne uheldsvangre, dystre tavshed betød. Den 9. april 1848 med det tyske nederlag ved Bov skulle slettes og uden ringeste hensyntagen til bestående „ikke-angrebspagt“ forvandles til sejr for det 3. riges våben. Således blev det som bekendt også.

Sent om aftenen den 7. 4. 40 modtoges oplysninger om troppesamlinger omkring Rensborg og Slesvig. Det var dog ikke muligt i nattens løb at få disse oplysninger bekræftet. Først den 8. 4. ved 9-tiden kom endelig bekræftelsen gennem en fiskebilchauffør, den lød:

„Jeg har passeret en tysk militær kolonne på ca. 60 km's længde på motorkøretøjer af forskellig art. Kolonnens forreste del kører nord på ad vejen mellem Slesvig og Flensborg“.

Denne oplysning blev selvfølgelig aldeles omgående viderebragt til nærmeste militære garnison og grænsegendarmeriets chef i Gråsten.

Ved middagstid samme dag modtoges yderligere oplysninger om forholdene syd på med tilføjelse af, at der var talt med en befalingsmand i kolonnens bagtrop, der mente, at fortroppen allerede var i kamp ved den dansk-tyske grænse. Også denne oplysning blev straks viderebragt.

I løbet af eftermiddagen fik grænsegendarmeriet ordre til, at de ikke måtte skyde i tilfælde af grænseoverskridelse. Om denne forandring i sidste øjeblik af ellers bestående bestemmelser skrev oberst Paludan-Müller i 1942 følgende:

„Vor opgave var nu at holde garnisonerne i Sønderborg, Søgaard og Tønder underrettet om begivenhederne ved grænsen, specielt naturligvis om en grænseoverskridelse. Denne meldingstjeneste var sat i system og fungerede godt hele natten. Kl. 3 kom fra hele grænsen mange meldinger om larm af motorkøretøjer, travende heste, marcherende kolonner og våbenklirren.

Overgangen skete samtidig ad 6 veje. Hærens afdelinger blev underrettet i samme øjeblik. Grænsegendarmeriet havde her den glæde at gøre en indsats, uden hvilken tyskerne var kørt lige ind i de sønderjydske kaserner, som ikke måtte forlades, før fjenden havde overskredet grænsen.

Allerede fra ca. 13-tiden var der etableret telefonisk forbindelse mellem garnisonerne på Søgaard og grænsegendarmeriet i Kruså, den ophørte først ved toldstedets besættelse den 9. 4. kl. 0410, men fungerede indtil da ganske upåklageligt, takket være en aldeles fortrinlig telefonbetjening på Åbenrå central.

Stemningen var selvfølgelig påvirket af situationen, enhver i Kruså vidste, at ikke 2 km syd for grænsen stod tyskerne parate til at rykke ind i landet. Ikke en vind rørte sig og ikke en lyd hørtes, den før midnat observerede stærke motorlarm var fuldstændig opført. Hele naturen åndede fred og stilhed.

Med opmærksomheden skærpet til det yderste stirrede vi spændt mod syd. Vi var aldeles ikke i tvivl om, hvad der forestod. Vi vidste, at „ikke-angrebspagten“ mellem Danmark og Tyskland ved morgengry ikke var det papir værd, den var skrevet på. Vi havde før hørt om „papirlapper“ og vidste hvormeget tyskerne selv regnede slige overenskomster for. Forrige gang var det Luxemburg og Belgien, denne gang var det os, det gjaldt.

Ved 4-tiden om morgenen afbrødes nattens dybe, stille ro brutalt ved larm og råb af kendeligt nervøse tyske soldater, der vrælede og skreg i munden på hinanden, formentlig før derved at indgyde hinanden behørigt mod. Således oprådte disse repræsentanter for det 3. riges værnemagt, soldater for hvem ellers selveste djævelen rømmede marken, som der stod på en tysk nød-

pengeseddel fra den forrige verdenskrig.

Gendarmerne, der som før nævnt havde fået ordre til hverken at skyde eller sætte sig til modværge, modtog denne larmende bande med en overlegen sindsro. Aldrig så snart var tyskerne, anført af de tyske toldere i Kruså, sprunget op af grøften og med fingeren på aftrækkeren havde brølet deres „Hænderne op!“ før en af de på vejen posterede gendarmere med livet som indsats sprang til telefonen for, som hans ordre lød, at alarmere korps og afsnit, og nåede dette.

Det der selvfølgelig interesserede os i Kruså mest var, om nu soldaterne på Søgaard, der straks af gendarmeriofficeren var alarmeret ved telefonopringning fra Kruså, nåede at komme ud og var parate til at møde tyskerne. Det varede imidlertid ikke længe, inden svaret herpå indløb. Lidt over kl. 0430 kom en motorcyklist for fuldt drøn nord fra og lige i hælene på ham den første vogn med sårede.

Det kostede tyskerne efter deres eget opgivende et halvt år senere: 380 døde og ca. 120 sårede at rykke op ad hovedvej nr. 10, officielt kun een dræbt. De beklagede meget, at „21 tapre danske soldater måtte lide og dø ved den fejltagelse, der var begået ved, at danskerne ikke havde modtaget dem med åbne arme som „de venner og beskyttere, de i virkeligheden kom som!“

Der lagde sig en højst uhyggelig tavshed over de tilstedeværende hjemmetyskere, der ellers højlydt havde givet deres glæde luft ved grænseoverskridelsen. Nu slog jo nemlig befrielsen for de „betrængte brødre og søstre i Nordslesvig, der i 20 år var tyranniseret af Danmark“, at de samme mennesker havde haft en frihed uden lige og verdens bedste mindretalsordning, som de benyttede til under vennskabs maske at sammenslutte sig for at falde herbergstaten i ryggen, det var glemmt, slettet med et pennestrøg, som uheldigvis for dem senere viste sig mere at være en *under-* end en *overstregning*. Derfor var der den 9. april 1940 virkelig grund til for disse kortsynede mennesker at juble. Jubelen forstummede imidlertid brat, da de første sårede viste sig. Tavsheden blev endnu mere trykkende, da de første sonder-skudte kampvogne senere blev slæbt til

Flensborg, „at tænke sig, at en lilleputstat som Danmark ikke aldeles omgående smed sig på maven i skarnet for deres „grosse vaterland“, verdens stærkeste militærmagt, det havde de ikke ventet“, man kan vel ikke bebrejde dem, at de ikke erindrede, at vi også bed fra os i treårskrigen og på „Dybbøl“ i 1864.

Den 9. april blev en sorgens og ydmygelsens dag for os alle. Ord, der egner sig til at sætte på papir, formår ikke at gengive vor harme, skam og følelser. Gudskelov at vi senere fik lejlighed til at tage revanche og vise, at ånden fra 1848 og 64 endnu ikke var død, men stadig levede i den danske mand, for det så ikke godt ud den 9. april 1940.

Således var stemningen blandt de mænd, der havde viet deres liv til grænsens bevogtning, som pligtro og loyalt altid havde sat en ære i at udføre deres tjeneste til punkt og prikke og hævde grænsegendarmeriets 100-årige traditioner.

Her som alle andre steder, hvor det såkaldte „herrefolk“ optrådte, skulle der jo omgående indledes et såkaldt „samarbejde“. Det gjaldt jo om at vise verden, hvilke fortrinlige kolonisateurer tyskerne i virkeligheden var.

„Samarbejdet“ gik snart fløjten, fordi det fornævnte „herrefolk“ ved sam-

arbejde *kun* og *udelukkende kun* forstod: **BLIND, UNDERDANIG OG ABSOLUT UNDERKASTELSE** af deres ideer og befalinger, og slikt lå grænsens danske vogtere så uendelig fjernt, at resultatet blev *en i alle måder isafkolet, yderst høflig og pinlig korrekt optræden*, og heroverfor måtte selv „herrefolket“s repræsentanter melde pas.

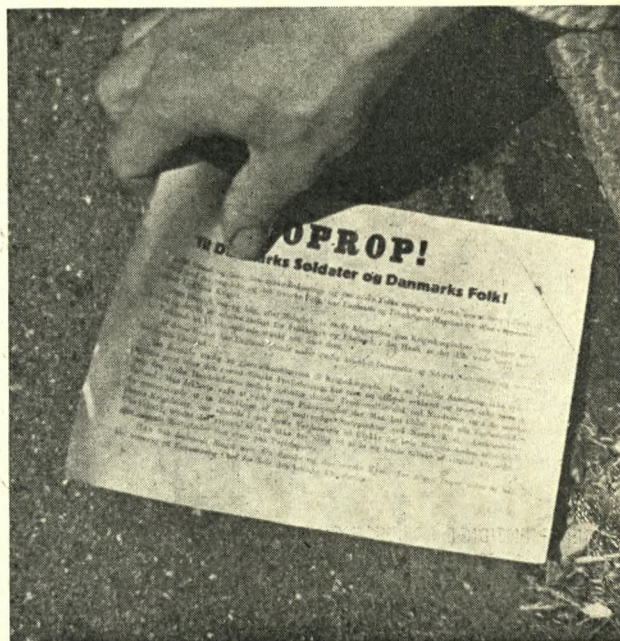
Vel måtte vi finde os i tyskernes tilstedeværelse overalt, men alle satte vi vor lid til, at „strenge herrer regerer sjældent længe“, men det blev længe nok, det blev også for længe.

Gennem alle disse år trak gendarmerne bestandig grænsestregen op. Det gjaldt jo nemlig om at minde både os og ikke mindst tyskerne, at her var grænsen mellem Danmark og det 3. rige, her var grænsen mellem et frit folks selvstændige tilværelse — besættelse til trods — og slavetilværelsen i nazismens såkaldte „himmerig“.

Her var NORDENS sydgrænse.

Dagligt færdedes vor tapre afdøde chef, oberst Paludan-Müller, langs denne grænse opildnende os til *aldrig at give op, aldrig at fortvivle*, uanset den nok så mørke og triste situation. Hvor ofte har han ikke sat mod i forsagte sjæle i de mest fortvivlede stunder ved at citere verset:

Det tyske OPROP
nedkastedes over
hele landet
den 9. april og var
besættelses-
troppernes
„morgenavis“

HAVANNA HUSET

Cigarer   Cigaretter
Cerutter   Tobakker
Cigarillos   Piber m. v.

største UDVALG i bedste
* KVALITETER *

HANS MOGENSEN
RYESGADE 8
TELF. 2296

AARHUS

Hak Jørgensens Bogtrykkeri

Sturlasgade 14 - København S
Telefon Su. 1871

Dæk Dem

DET GJENSIDIGE FORSIKRINGSSKAB
DANMARK

„Forfærdes ej du lille hob,
skønt dine fjenders larm og råb
fra alle sider gjaldte.

De jubler ved din undergang,
men — deres fryd ej bliver lang,
thi — lad ej modet falde“.

Selv viste han den 26. maj 1944 sit
uforfærdede mod, da 40 tyskere lar-
mede rundt omkring ham med maskin-
geværer, -pistoler, brandbomber, gra-
nater og andre mordredskaber.

Hans død satte selvfølgelig sine dybe
spor i korpsets daglige tilværelse. Dog
stadig væk blev grænsestregen trukket
op, således som han så ofte havde på-
peget og udtalt, det var vor vigtigste
opgave på daværende tidspunkt.

Korpset fortsatte sin dont indtil den
19. september samme år, på hvilken
dag det måtte tømme den bitre kalk,
det er, at skulle vandre i tysk fange-
lejr, at blive interneret blot fordi det
havde passet sin dont og gjort sin pligt
uden i mindste måde at have gået
„herrefolket“ for nær.

Fra „FRØSLEVLEJREN“ — byg-
get for danske penge og med tysker-
nes absolutte løfte om, at derfra skulle
ingen dansker blive sendt til Tyskland
— hvortil største parten af korpset var
ført, det var kun enkelte, det lykkede
„at gå under jorden“ og forsvinde
— sendtes — på trods af tyskernes ud-
trykkeligt afgivne løfte om det stik
modsatte — den 5. oktober samme år
144 mænd til den berygtede tilintet-
gørelses- og udsettelseslejr, til mord-
hulen og selve helvede på denne jord,
til Neuengamme.

Intet under at opholdet i dette for-
bandede af nazisme og sadisme, af rå-
hed og brutalitet pestbefængte modby-
delige hul kostede menneskeliv.

Ingen, der ikke selv har været i
tysk koncentrationslejr, gør sig det rin-
geste begreb om, hvad et ophold i en
sådan lejr i virkeligheden er forbun-
det med af åndelige og legemlige kva-
ler.

Ikke en tøddel, ikke et bogstav, ik-
ke et ord af, hvad der er sagt og skre-
vet om opholdet i tyske koncentrations-
lejre er usandhed. Det var rædslernes
rædsel, som overgår al forstand, og alt
hvad der tidligere er set af middelal-
derlig tortur. Det var menneskelig sni-
le og opfindsomhed, parret med dyrisk
råhed, brutalitet og kynisk sadisme.
Det var menneskeligt udseende repti-

lier, udskud og laveste bærmæ, der her
fejrede de vildeste og mest usandsyn-
lige orgier.

Og tro mig, der er intet frygteligere
på denne jord end menneskelig fanta-
si, når hjertet er dødt, berøvet selv det
mindste atom af følelse og forvandlet
til en automatisk, mekanisk virkende
pumpestation.

Er det så så mærkeligt, at der døde
op til 325 mand pr. døgn?

Personlig har jeg set kubikmetre af
menneskelig, og jeg er ikke ene om det-
te makabre syn, heldigvis, ellers var
det vel gjort til løgn, som alt andet
om disse mordhuler helst skal gøres
til.

Når man så betænker alle de lidel-
ser, al den sult og savn og kulde og
smerte, alle disse arme ulykkelige
stakler har måttet gennemgå inden dø-
den befriede dem fra deres umenne-
skelige tilværelse, er det så så under-
ligt, at kravet om retfærdighed og
straf vokser med uimodståelig kraft og
uovervindelig styrke. Ganske vist hø-
rer hævn ikke os til, men — det er
både retfærdigt og rimeligt at kræve
straf for begåede voldshandlinger og
mord, at kræve det tyske folk sat på
den plads, hvor de selv i hienhold til
deres dyriske adfærd har placeret sig.

Og nu skal den slags glemmes. Tal
ikke til os, der har været gennem det-
te helvede, om at glemme, fyld os ikke
med skønne ord om det stakkels vild-
ledte tyske folk, der ingen muligheder
havde for at sætte til modværge mod
Hitler og SS-regimet, den slags er hån,
bidende hån, mod dem, der satte livet
ind på at forhindre, at sindssygens pest
i det tyske folks skikkelse spredte sig
over hele verden. Al tale om glemmel
er spildt ulejlighed overfor os.

Lad tyskerne om at glemme, det har
de en veludviklet og „kolossal“ sans
for. Det tyske folk har

„med glemte løfter og svegne ord,
med traktaters forrevne ark,
med brud fra i år på ed fra i fjor,
gødet historiens mark“,
og det skal aldrig glemmes.

Til gengæld lover vi aldrig, så længe
vi lever, at glemme, hvad der blev ydet
os under denne forfærdelige tid, hvad
der blev ofret for at fri os fra dette
frygtelige kvælertag.

Til SVERIGE retter vi en tak, så

(Fortsættes side 40)

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 12 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, H. C. Ørstedsvvej 34, København V. (kontortid 9—12,30). Telefon: C. 10.085.

Annoncer, der ønskes indrykket i bladet, må være kontoret i hænde senest den 20. i foregående måned.

REDAKTION

Ansvarshav. redaktør: Kommunelærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17—18).

Indlæg, artikler, meddelelser, breve fra læserne m. v., der ønskes optaget i bladet, må være redaktionen i hænde senest den 25. i foregående måned.

Redaktionsudvalg: Seminarieførstander Paul Holt. Kontorchef i Krigsministeriet, kaptajn Fl. B. Larsen. Pastor Poul Riis.

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak. Jørgensens Bogtrykkeri, Sturlasgade 14, København S. Telefon: Sundby 1871.

Klicheer: Persson's Cliché-Anstalt, København. Papir: A/S V. Crone & Møller, København.

Modstandsbevægelsens eller modbevægelsens tragedie?

Den ret produktive modbevægelsesmand, tidl. medlem af dansk-tysk forening, rektor Carl Gad, har i Berlingske Tidende for 12. og 26. februar under Det frie Ord skrevet to større artikler, som han har kaldt: Modstandsbevægelsens tragedie.

Lektor Johs. Hoffmeyer og grosserer A. H. Spangenberg har skrevet ret fylde imødegåelser. Den sidstnævnte i et yderst ironisk sprog.

Rektor Gads første artikel indledes med en fremstilling af, hvordan han bedømmer de motiver, der kaldte frihedskampens folk frem. Han finder, at de spænder lige fra „almindelige slagsbroderinstinkter ved at fortsætte barneårenes indianerlege under voksne former til ikke at forholde sig passiv, når man bliver forulempet . . .“

Nogle kæmpede af nationale grunde, andre af politiske: for Øst eller for Vest.

Modstandsbevægelsen er imidlertid trængt over i defensiven af flere og flere, der synes, at bevægelsen har kompromitteret sig. — Dette er tragedien.

Rektor Gad karakteriserer samlingsregeringen som en studehandel, „hvor politikerne fornægtede deres fortid og modstandsbevægelsen kompromitterede sin fremtid“.

Han angriber derefter stærkt stikkerdrabene og ekscesserne efter befrielsen og kræver en retsforfølgelse af modstandsbevægelsens handlinger efter befrielsen. Han finder, at modstandsbevægelsen er stivnet i de eengang valgte golde positioner.

Lektor Johs. Hoffmeyer føler nogle dage efter trang til at stille rektor Gad nogle spørgsmål, idet han gør opmærksom på, at han ikke deltog aktivt i frihedskampen — og således besidder samme forudsætning som Gad, nemlig at tale med — fra lænestolen.

Han fremhæver det uheldige i, at rektor Gad og ligesindede er godt på vej til at skabe et autoriseret martyrium for de mennesker, der under besættelsen var svage eller på grund af anden karakterbrist svigtede.

Mon det egentlig er en opgave for en humanist og en ungdomsopdrager? spørger Hoffmeyer.

Mon det ikke var en værdigere opgave at fortælle den ungdom, der er Dem betroet, og de læsere, som ser Deres artikler og bøger om samme emne, at da vort land truedes af umenneskelige voldsmænd, der har gjort sig skyldige i verdenshistoriens grumme forbrydelser, var der en ungdom, der som De og jeg og den allerstørste del af vort folk afskyede krig og vold, men som i menneskelighedens navn tog våben i hånd, bl. a. fordi disse unge syntes, at det var værdigst, at man ikke lod andre ofre.

Ville det ikke også være mere på sin plads, rektor Gad, om De for Deres læserkreds erkendte, at når De kan skrive i „Det frie Ord“, og når De som frit menneske kan fortsætte en humanistisk virksomhed som skoleleder og skribent, så skyldet det bl. a. den modstandsbevægelse, som De — måske ud fra de bedste motiver — fortsætter med at mistænkeliggøre.

Var De så meget uden for det hele, at De ikke kendte nogle af dem, der „ikke kunne lade være“? Kendte De dem, havde de vidst, at disse mennesker repræsenterede det bedste i dansk ungdom. „Modstandsbevægelsens tragedie“, er slet ikke, som De mener, dens golde virksomhed efter befrielsen, men derimod, at frihedskampens folk, som slet ikke forlanger nogen tak af os — den skal historien nok give dem — stadig mistænkeliggøres til fordel for dem, der — lad os sige det rent ud — forsøgte at forråde vort land.

Og lektor Hoffmeyer slutter:

Når De taler om disciplin i rækkerne, fristes man til at smile. Kan De slet ikke huske de revolutionære tilstande i overgangsdagene med en styrke på ca. 50.000 mand? Det kan ikke være alvorlig ment, at gøre modstandsbevægelsen som sådan ansvarlig for de beklagelige excesser, som givet fandt sted. Skal vi ikke tværtimod prise os lykkelige over, at der ikke skete værre ting? Det kan ikke være alvorlig mands tanke at kræve et nyt retsopgør med modsat fortegn. I objektiv iver kan man komme så vidt, rektor Gad, at man saver den gren over, man selv sidder på.

Den bedste helbredelse for vort samfund er at få vort retsopgør endt hurtigst muligt. Lad vore løsladte landsvigerere i ro uden martyrkroner indtage deres pladser i samfundet, hvor der nu er brug for dem. Det er bedst for dem selv.

Loven har talt. De har fået deres straf. — Vi skal videre.

Gid De og Deres ligesindede ville undlade at opretholde en uro, som ikke er sund for samfundet, men lad os frem for alt — for alle tilfældes skyld — ikke mindst over for ungdommen slå fast, at der her i Danmark er „Billighed og Ret“, at de, der, når landet er i nød, går fjendens ærinde, er at betragte og straffe som forrædere, og lad os samtidig trække linien op fra Københavns volde over Dybbøl til en af de store jyske jernbane-sabotager og prise den ungdom, der „ikke kunne andet“.

Først da er tingene sat på deres rette plads.

Grosserer A. H. Spangenbergs indlæg i debatten bragtes den 19. febr. un-

Sluttes på bagsiden

(Fortsat fra side 38)

hjertervarm, så dybfølt og inderlig, som ord overhovedet formår at udtrykke. Vi takker for alt, hvad SVERIGE, det svenske folk har ydet, formidlet gennem „SVENSKA RÖDA KORSET“ ved dets daværende formand, hertugen af Östergötland, hans kongelige højhed, prins Carl. Sidst men ikke mindst for, hvad SVERIGES store uegennyttige barmhjertigheds gesandt, greve FOLKE BERNADOTTE, i hvem vi mødte et 100 pct. helstøbt mandfolk, der uden skelen til nogen side eller hensyntagen til sig selv, satte sit liv ind for vor skyld.

Uden denne indsats var næppe ret mange af os vendt hjem med livet i behold.

Også NORGE og det norske folk bringer vi vor hjerteligste tak for et uforligneligt, et strålende eksempel på offervilje, beslutsomhed, mod og ukuelig modstand under hele besættelsen. Norske mænd, ingen har som Jer i allerhøjeste grad understreget, at

aldrig kan et folk forgå, der ikke vil det selv.

Jert eksempel betød mere for os herude i Danmark, end I måske aner og tror.

Også til Jeres faldne, døde og sårede og deres efterladte går vore tanker, når vi mindes vore egne, hvem sorgen og savnet endnu knuger med et forfærdeligt tryk.

Åh ja, hvad har ikke denne ulyksalige krig kostet verden, påført den som den er af et forrykt folks storhedsvanvid.

Hvad er der ikke lidt og tålt og døjet? Hvad er der ikke udgydt af blod og tårer? Hvad er der ikke bragt af ofre i disse forfærdelige krigsår?

„De brændte vore gårde, de dræbte vore mænd, lad vore hjerter hamre det om og om igen.“

Slig blodbesudlet adfærd kræver øje for øje og tand for tand.

Den, der ombringer ved sværd, skal selv ombringes. Hvorfor er der ellers bragt ofre.

Også grænsegendarmeriet har lidt følsomme tab, selv om de forsvinder i den store mængde verden over, og dog har ingen anden etat i *dette* land lidt noget tilsvarende.

45 mand med chefen i spidsen kostede besættelsen grænsegendarmeriet.

45 hjem langs grænsen begræder i dag tabet af forsørger, søn eller broder, og endnu har korpset ikke tømt lidelsens bæger til bunds, vi har endnu syge fra den tid, som næppe bliver helt raske.

Det er et tab, for hvilket *ingen* erstatning gives.

Et savn, som kun *tilnærmelsesvis* kan lindres ved gode menneskers medfølelse.

En sorg, som *kun* de efterladte og *kun* de alene selv må kæmpe sig igennem.

Lad os mindes *alle*, der faldt som offer for rettens sejr over uretten, idet vi højtideligt forsikrer de efterladte:

ALDRIG, ALDRIG NOGENSINDE SKAL VI GLEMME OFRET, DER ER BRAGT!

„Lille Jørgen“ og to andre henrettet

Lederen af „Lille Jørgen“-gruppen, Jørg. Chr. Sørensen og to af hans bandedlemmer, Aage Carl Anton Jensen og Carl Viggo Klæbel, blev lørdag morgen den 4. marts henrettet. Et fjerde medlem af gruppen, Poul Kraulner, er blevet benaadet, saa straffen ændres til fængsel på livstid.

Højesteret afsagde dødsdommene d. 14. oktober i fjor. De tiltalte blev kendt skyldige i mord, arrestationer og mishandlinger m. v. Gruppen arbejdede under Hipo-korpset.

Den benådede Poul Kraulners dødsdom var kun afsagt af byretten og landsretten. Han havde ikke ønsket appel til højesteret.

Gedestalden runder 5-året

Fangekammeraterne fra barak 11 i Frøslev har traditionsmæssigt sat hinanden stævne i „Ristorante Italiano“ til kammeratligt samvær den første tirsdag i hver måned.

Under navnet „Gedestalden“ har klubben holdt sammen i fem år. Man har nu flyttet sammenkomsterne til „Bjørnekælderens“ i Frederiksberg allé.

Køkkenfolkene mødtes for første gang

Kammeraterne fra køkkenbarakken (H 3) i Frøslev samledes for første gang efter befrielsen til en sammenkomst i København søndag den 12. februar.

Festen blev meget vellykket og havde samlet 21 deltagere.

Den tidligere barakformand, politikommissær Jæger, Randers, var æresgæst, og journalist Erik Neergaard Jacobsen havde skrevet aftenens vise.

Det er meningen at samles igen om to år. I mellemtiden vil vandrebogen være bindeleddet.

Lokalforening stiftet i Randers

En del tidligere gestapofanger stiftede den 1. februar en lokalforening for Randers og omegn.

Til formand valgtes cykelhandler E. Christiansen, Søren Møllersgade 6, Randers.

Den øvrige bestyrelse kom til at bestå af dr. nat. V. Dahlsen, assistent P. Petersen, skrædermester Mar. Hansen og fru Jenny Jespersen.

Spørgsmålet om 5.-maj-dagen som fredag til debat

Bør 5.-maj-dagen være fredag og med løn på arbejdspladserne?

Dette er månedens spørgsmål, som Nationaltidende har stillet læserne.

Der har været stor interesse for problemet, og mange indsendere har ledsaget svar-kuponerne med kommenterende breve.

Der er et tydeligt flertal for, at 5. maj bør være fredag, idet 70 pct. af indsenderne går ind herfor, men fuld enstemmighed er der dog ikke, idet ca. 29 pct. går lige så afgjort imod.

Møde i fangeforeningen i Randers Mægtig tilslutning

Fangeforeningen i Randers samlede over 1000 mennesker til mødet onsdag den 1. marts.

Formanden for lokalforeningen, cykelhandler E. Christensen og formanden for landsforeningen V. Clemmensen talte, og der var solosang.

Filmene „Tokios erobring“ samt den tjekiske dokumentarfilm „Glem ikke“ gjorde et uudsletteligt indtryk på den store forsamling.

Mødet holdtes i forsamlingsbygningen JYLLAND.

Ryvungen færdig til 5. maj

Arbejdet har stået på i 5 år

Ministersekretær E. Löwe

Billedhugger Axel Poulsens monument i Ryvangen vil være færdigt til indvielse den 5. maj.

Som det vil erindres, har der været en del røre om monumentet. Kirkeminister Arne Sørensen havde set det og gik derefter helt ind for det. På samme måde gik det med finansudvalget.

Når Axel Poulsens monument er rejst, vil Ryvangen være færdigbygget, idet indhegningen i sin helhed også er færdig.

Muren ved pergolaen kommer til at bære 151 plader med navnene på besættelsestidens ofre.

Man har ved udvælgelsen fulgt den linie at indsætte en mindetavle f. eks. for dem, der ikke kom hjem i den store transport på de 115. Fanger, der døde i tyske lejre med krematorium, vil blive hædret ved en tavle i mindemuren. Tavlen vil foruden navn også i de fleste tilfælde bære en sentens i form af skriftsted eller salmevers, udvalgt af de efterladte.

Mindemuren tager et særligt hensyn til at give de efterladte et sted, hvor de på fødselsdage o. l. kan lægge en buket blomster.

I udvælgelsen af navnene har man samarbejdet med erstatningsrådet, der har akterne for hver enkelt. Man har naturligvis ønsket at sikre sig, at kun

de blev hædret, som havde ydet en indsats i frihedskampen.

— Det har været mig en stor glæde at arbejde med hele denne sag, udtaler ministersekretær E. Löwe i kirkeministeriet, under hvilket ministerium Ryvangen sorterer.

Jeg kan da også tilføje, fortsætter hr. Löwe, at Ryvangens arkitekt, professor K. Gottlob, er gået op i løs-

ningen af denne store opgave med en uhyre stor interesse. I de 5 år, arbejdet har stået på, er der næppe een dag, hvor han ikke på een eller anden måde har beskæftiget sig med opgaven.

Der er også grund til at nævne stadsgartner Aksel Andersens store indsats.

— Det har været et dejligt arbejde, siger De, men har det også været et let arbejde?

— Det vil jeg ikke sige, lyder svaret. Der har overfor os været fremsat så mange ønsker, at det var umuligt at efterkomme dem alle.

Desuden har jo heller ikke alle forslagene til inskriptionerne været gode.

Billedhugger Axel Poulsens store monument i Ryvangen

Danske Tapetfabrikker
Aktieselskab
Lyngbyvej 170
København Ø

A/S D-H
København

Akts.

De danske

Bomuldsspinderier

Vejle - Valby

Betrag Deres Fremtid

gennem
Spareuret
Opsparing
Livsforsikring

DANSK SPARE-SELSKAB
NØRREVOLD 3, KBHVN., K. C. 9380

Men vi er dog nået frem til antagelige resultater ad forhandlingens vej.

— Der kommer mange gæster i Ryvangen?

— Det drejer sig om meget store tal, bl. a. har jo også daværende kronprinsesse Juliane med gemal været derude.

— Man har kritiseret tempoet.

— Det er letforståeligt. Det er svært for udenforstående at indse, at det måtte tage så lang tid, men jeg kan dog sige, at vi gik meget tidligt i gang. Der var kun gået 2—3 dage efter befrielsen, før Arne Sørensen sagde: Vi skal ud at se det derude i Ryvangen, hvor tyskerne har skudt så mange patrioter. Og 14 dage derefter var det

vedtaget at gennemføre planerne om en fælles mindepark.

Det gik også let med at identificere de første, tyskerne havde skudt. Der lå en seddel ved liget med navn o. l. Men som tiden gik, blev der mindre orden i den tyske aktion. Et sted stødte vi på en halv snes lig uden navnesedler. Ved siden af lå en flaske med en halv snes navne.

Det gav derefter et stort arbejde for Retsmedicinsk institut at identificere hvert enkelt offer.

Alene dette arbejde tog flere måneder — men, slutter ministersekretæren, nu kan vi se afslutningen på vort arbejde, og vi er glade for at opgaverne er løst så smukt.

Servus.

På 5-årsdagen for befrielsen nedlægges grundstenen til frihedskollegier i Odense og København

Landsmøde i Frihedsfonden

(København 4. 3.).

Frihedsfonden holdt i går bestyrelsesmøde og landsmøde i Rigsdagens fællessal, og man indledte om formiddagen med at nedlægge en krans i Vandrehallen ved mindet om besættelsestidens ofre. I det egentlige landsmøde, som holdtes om eftermiddagen, deltog 150 repræsentanter for Frihedsfondens lokalkomiteer.

Formanden for Frihedsfondens bestyrelse, grosserer P. M. Daell, aflagde beretning og regnskab og gav herunder en detaljeret skildring af fondens arbejde i det forgangne år. Han udtrykte sin glæde over, at det havde været muligt for Fonden at yde al nødvendig og velbegrunderet hjælp til frihedskampens ofre og efterladte, og han understregede, at Fonden stadig er parat til at yde både ordinær og ekstraordinær bistand, når blot ønsket herom skønnes velbegrunderet. — Formanden omtalte udgifterne til uddannelse af efterladte børn, sygehjælp og hjælpen til besættelsestidens invalider, og han rettede herunder en appel til arbejdsgivere og myndigheder om at hjælpe med til at skaffe svage og delvis arbejdsdygtige mennesker beskæftigelse.

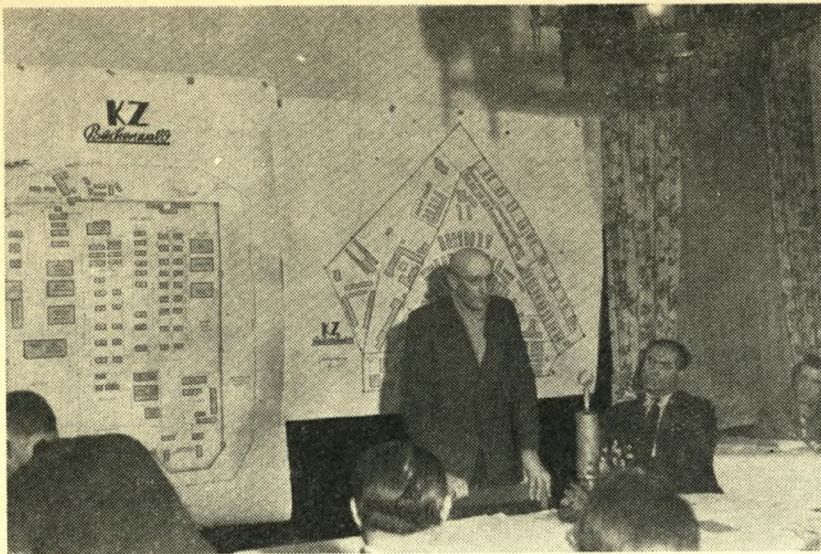
Fonden har i 1949 udlånt 316.000 kr. for en stor del til etableringer. Der er stadig 703 lån løbende. Antallet af likvidationer af små virksomheder er i stigning. Først var det vognmandsforretningerne, der gik ned, derefter kom maskinværkstederne, men de fleste af de sidste fik dog solgt deres maskiner, så fonden fik sine penge igen. I gaver er der til uddannelse, sygdomstilfælde m. m. udbetalt 370.000 kr.

Den omstændighed, at erstatningsloven ikke har forudset sygdom efter 1. oktober 1949, har i den sidste tid stillet store krav til Frihedsfonden. Man har gjort meget for at hjælpe de pågældende til invaliderente, og i mellemtiden har man underholdt familien. Mange har brug for halvtidsbeskæftigelse for at vænne sig til et arbejde, men det er meget svært for tiden at skaffe svage folk arbejde, og taleren henstillede, at man sørgede for at være forstående over for disse mennesker, til de var helt raske.

I alt har Frihedsfondens udgifter været 782.000 kr. — 11.000 kr. mere end indtægterne.

Grosserer Daell nævned, at der sta-

Løsladt fange fra den østtyske k-z-lejr Sachsenhausen aflægger beretning. På væggen ses korttegninger af Buchenwald og Sachsenhausen

dig er uro om behandlingen af invaliderne. Man har bedt om koncise oplysninger, men efter at landet er gennemtrawlet i fire måneder, har man kun fundet enkelte forhold, hvor der kan være noget at rette. Fonden er altid parat til at hjælpe. I den forbindelse nævnte han, at Kammeraternes Hjælpefond havde skaffet nogle invalider tilladelse til at forhandle kort ved banegårde. Frihedsfonden fandt arrangementet uheldigt, men havde ikke kunnet forhindre det. Det var hans mening, at invaliderne burde hjælpes på en bedre måde.

Kaptajn Svend Andersen, Graasten, fremdrog et tilfælde fra sin egn, hvor en mand får så stor en understøttelse, at det har vakt forargelse og vil skade indsamlingen.

Biskop Øllgaard oplyste, at spørgsmålet om rejsningen af et frihedskollegium i Odense står foran sin endelige løsning. Det ville koste 1,3—1,4 mill. kr. og indeholde 78 værelser. Sagen ventes vedtaget i førstkommande byrådsmøde, og der er håb om, at grundstenen kan nedlægges 4. maj.

Borgmester Axel Petersen, Nykøbing M., spurgte, om Frihedsfonden kunne give tilskud til et kollegium, som man overvejer at bygge i forbindelse med gymnasiet i Nykøbing.

Socialminister Strøm fremhævede betydningen af, at ingen understøttes uberettiget. Intet skader sociallovgiv-

ningen eller Frihedsfondens arbejde mere end misbrug.

I sit svar sagde grosserer P. M. Daell, at man kendte tilfældet fra Sønderjylland, men det var ofte svært at stå imod et meget stærkt pres. Der ville ikke blive givet støtte til flere kollegier — det, der nu skal bruges penge til, er uddannelse.

Til sidst oplyste grosserer Daell som svar på et spørgsmål, at Frihedsfonden skal bruge endnu 2 mill. kr. for at der

kan være nok til hovedopgaven: Uddannelsen af de 900 børn, der er under Frihedsfondens forsorg samt forsørgelsen af 900 enker.

Der blev af redaktør Overgaard Nielsen redegjort for arrangementerne på 4. maj-dagen, og sidst på eftermiddagen blev landsmødets deltagere modtaget på Københavns rådhus.

Frihedsfonden er ansøger til bevillingerne til at drive biograferne „World Cinema“ samt „Lyngbyvejens Kino“.

Det er naturligvis ikke meningen, at disse to biografer derefter skal væsentligt eller udelukkende spille films fra frihedskampen. De vil ene og alene blive drevet for at skaffe penge til fondens arbejde.

Om salget af turistikortene

Vi er ganske enige med grosserer P. M. Daell i, at det var ønskeligt, at det offentlige løste spørgsmålet om den fulde hjælp til invaliderne. Derved ville det blive helt overflødig for private at tænke på en udvej som den omtalte, nemlig at skaffe invaliderne en supplerende indtægt ved salg på banegårde o. lign. steder af et turistikort over København.

Turistikort-ideen kan meget vel kritiseres, men det vil jo uægtelig hjælpe invaliderne mere, om man kom med positive forslag.

Benedictine
D.O.M.

SÆT LIDT D.O.M. LIQUEUR
PAA TILVÆRELSEN

GENERALREPRÆSENTANT FOR *Benedictine* I OVER 50 AAR.
MARINUS MØLLER & CO.

Aage Christensen om sit undersøgelsesarbejde

Det er sekretær Aage Christensen, der gennem en 4 måneders rejse Danmark rundt har undersøgt, hvordan hjælpen fungerer. Vi har i anledning af grosserer P. M. Daells bemærkning bedt ham om en udtalelse.

— Det, jeg fik ud af mit undersøgelsesarbejde, svarer Aage Christensen, kan jeg udtrykke ved at sige, at der i høj grad er brug for hjælp — og vi ønsker, at denne hjælp skal ydes fra det offentlige.

Flammen i offerskålen i monumentet for den ukendte kz-fange tændes første gang d. 5. maj

Klæberstenen er hentet fra Finland

Monumentet for den ukendte kz-fange ved Helligåndskirken vil stå færdigt den 5. maj.

Denne meddelelse vil glæde mange. Lige siden nedlæggelsen af fundamentet med urnen, der indeholdt asken af den ukendte kz-fange, har mange interesseret spurgt om, hvornår monumentet blev færdigt.

Man har nemlig ofte savnet et centralt sted, hvor man ved gruppesammenkomster på årsdage og 5-års-dage o. l. kunne starte eller afslutte kammeratskabsstævnet med at henlægge en buket blomster på dette sted.

Soklen med urnen var der ganske vist, men man vidste, at monumentet var planlagt — og man har savnet det.

— Monumentets forhistorie strækker sig helt tilbage til 1945, udtaler statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, der er formand for komiteen til rejsning af dette enestående monument.

Og han fortsætter:

Dem, der ofrede mest, var dem, der blev dernede. Ud fra den kammeratskabsfølelse, der skabtes i lejrene, blev man enige om at rejse et monument, ikke for een eller flere navngivne, men for den ukendte fange, altså et symbol i international klasse, der omfattede alle ofrene fra alle nationer.

Dette monument bliver da også ganske enestående i sin art, da man intet andet sted har løst opgaven på samme måde.

Den gruppe tidligere fanger, der er tale om, ønsker selv i høj grad lægelig behandling. Ud fra mine egne iagttagelser og ved mange samtaler med lægerne mener jeg at kunne sammenfatte hjælpens art og omfang til at drejer sig om 1) psykoterapeutisk behandling, 2) arbejds terapeutisk behandling og 3) miljøforandring.

Vi har hidtil henvendt os til Frihedsfonden, når det drejede sig om øjeblikkelige foranstaltninger. Vort syn på sagen er, at den i det store og hele må og skal løses af det offentlige.

— Man siger, at kong Christian den X var meget interesseret i dette arbejde?

— Ja kongen gav os ligefrem anvisning på, hvor det burde ligge. Det var kongens ønske, at det skulle anbringes et sted, hvor det talte til de store masser i den myldrende trafik. Kongen henledte selv opmærksomheden på Amagertorv eller Højbro Plads.

Men det viste sig vanskeligt gennemførligt at benytte disse steder. Dels ville anbringelsen her ødelægge gennemførelsen af visse planer om en undergrundsbane, dels ville man gribe forstyrrende ind i et net af underjordiske ledning af vidt forskellig art.

Der var også en overgang planer om at løse opgaven ved nedlæggelse af en mindsten i Harstofskolonnade ved Amalienborg. Den skulle så ligge i gadeniveau. Og der kom omgående den fornødne tilladelse. Men vi gav dog afkald på denne fornemme placering, da den ville have medført, at garden skulle lægge sin rute om ad Bredgade.

Kirkeminister Hermansen henledte så opmærksomheden på pladsen ved Helligåndskirken, og vi har i vort arbejde mødt megen velvilje og forståelse, såvel fra kirkens sognepræst, pastor H. Helweg som fra menighedsrådet.

Monumentet udføres af professor Kåre Klint. Han har løst opgaven til alles tilfredshed ved at skabe en stili-

seret trefod, der bærer en offerskål.

— Bliver offerskålen så med den evigt brændende flamme?

— Det tænkte vi på en overgang. Men forudsætningen for dette var, at der til flammen anvendtes gastilførsel, men det ville give en kedelig, stiv flamme.

Nu bliver offerskålen indrettet sådan, at ilden kan brænde med en so-dende, naturlig flamme. Dette kræver imidlertid en særlig stenart, som kan tåle den stærke opvarmning.

Flammen vil da kunne tændes på særlige nationale store dage, f. eks. 9. april, 4. maj og 29. august.

Jeg tror, det vil blive meget smukt.

— Hvor har I fået pengene fra?

— Jeg må vist godt have lov til at fortælle det, svarer Steen Hansen lidt forsigtigt.

Det har jo ikke været nævnet tidligere, men jeg synes, pengene er skaffet på så smuk en måde, at det egentlig fortjener at blive kendt af mange.

Vi har fået lov at anvende overskuddet ved salget af noderne til Knud Åge Riisagers frihedssang.

Sæt venligst

**Kammeraternes
Hjælpefonds
MÆRKAT**

på alle Deres forsendelser

Derved støtter De fondens arbejde for
nødlidende kammerater.

*Mærkatene, der er smukt trykt i 4
farver, foreligger i ark à 25-50-100 stk.
og koster 10 øre pr. stk.*

Fås ved henvendelse til Hjælpefon-
dens kontor: H. C. Ørstedsvvej 34,
København V. Telf. Central 10.085.

BEKENDELSE

Af forfatteren Leo Kari

— Det er så lidt, jeg har udrettet, sagde du.

Jeg forstod dig ikke den nat, Jens.

Du lagde dig på gulvet, svøbte dig ind i kappen, ville sove.

Jeg forstod ikke, at du bare kunne tænke på at sove denne nat.

Der var så meget, vi skulle tale om, syntes jeg.

Dødsdommen var ligesom uvirkelig, den kunne ikke gælde os, synes jeg.

Jeg troede ikke på den. Alligevel var det dens pres som gjorde, at jeg så gerne ville tale med dig, drøfte tingene, komme dig nær.

Du bemærkede vist ikke, at jeg i de lange timer, vi stod med ansigtet mod væggen og ventede på vores tur, at jeg da fjed for fjed søgte at nærme mig. Jeg stod og svajede som af træthed og umærkeligt, troede jeg, skubbede jeg mig nærmere, millimeter for millimeter, indtil en hipomand brølede op. Jeg ville blot røre ved din hånd.

Da Svend kom ud fra krigsretten og fik lov til at tænde sin pibe, da forstod jeg nok, hvordan det var gået. Og da han spurgte efter sin *sacharbejter* og tyskeren svarede glat imødekomende, da var jeg helt på det rene med, hvilken dom der var fældet.

Men os Jens, nej, jeg nægtede at tro

De får da egentlig herigennem den allerbedste anvendelse.

— Der har været talt så meget om klæberstenene.

— Ja de var svære at finde. Man mente, at de kun kunne fås i Norge. Et norsk firma havde egentlig også lovet at levere dem, men så viste det sig, at den norske klæbersten var temmelig blød, og at man ikke kunne præstere tilstrækkeligt store blokke.

I sommeren 1949 fik man så forbindelse med Finland, der har lovet at efterkomme vore ønsker.

Og Steen Hansen slutter: Altså den 5. maj brænder ilden i offerskålen, og vi er glade for den dag at kunne aflevere et værdigt monument.

Servus.

det. Jeg nåede jo ikke at blive ført for retten den nat. I vognen på vej til Politigården fik jeg lejlighed til at spørge dig om dommen. Det var ikke dit svar, der forskrækkede mig; det var den måde, du svarede på. Jeg blev klar over, at du havde gjort op, at du anså din skæbne for afgjort.

Og selv ikke det, at vi blev sat ind i samme celle, en celle, hvor lagner og tæpper manglede, hvor lyset brændte hele natten, hvor spionøjet stod åbent og hyppigt dækkedes af vagtposterne, selv ikke alt det overbevist mig fuldt ud om dommens alvor.

I lang tid var der ikke eksekveret dødsdomme, det var sidst på krigen; jeg pegede på mange flere argumenter, men ingen af dem kunne rukke dig. Du trak dig ind i dig selv, beredte dig på døden, og jeg var, skønt jeg så lysere på vor stilling, eksalteret og kunne næppe skjule min skuffelse over at du ville sove. Der var så meget, jeg gerne ville have talt med dig om.

Den tredje i cellen brød jeg mig ikke om at tale med.

— Mon vi bliver skudt?

— Gør det ondt, kan man mærke det?

— Måske hænger de os, jeg vil hellere skydes, det må være forfærdeligt at blive hængt.

— Mon de piner os igen?

— Nogen siger, man ikke kan mærke spor, hvis man bliver skudt.

Ustandselig talte han om døden, om hvorledes vi mon blev henrettet, om de slog os, om vi fik lov at ryge og om at tage det i stiv arm.

Ingen af os svarede ham, ingen af os indlod sig på en samtale med ham.

Han havde angivet os, var taget i en anden forbindelse og straks brudt sammen.

— Vi slår en streg over alt det gamle, sagde han.

— Lad os hjælpe hinanden, så vi kan dø som mænd, bad han.

Til sidst foreslog jeg ham et spil kort, satte mig på sengekanten og lærte ham at spille Casino. Men det blev ikke til noget. Hans hænder rystede så voldsomt, at han næppe kunne holde på kortene, han kunne heller ikke samle tankerne om spillet.

— Jeg fryser, sagde han, det er derfor, jeg ryster sådan på hænderne.

— Lad os være gode kammerater i vores sidste timer, tiggede han.

Ingen af os ville tale med ham om de ting.

Han bad mig om at ligge ved siden af sig, fordi han frøs. Det lod til, at Jens allerede sov. Han begyndte igen at tale om døden, om hvordan vi mon skulle henrettes, om det gjorde ondt, om vi fik bind for øjnene. Der var ikke andet at gøre, end at tage det i stiv arm og lade det gamle være glemt, sagde han.

Jeg sagde groft, at nu skulle han holde kæft med den snak.

Så begyndte han at tale om sin kone;

Ansvarsforsikring

i

Forsikrings Compagniet
Setandia

BREDGADE 58 - KØBENHAVN K
CENTRAL 11579 & 12537 - POSTKONTO 4375

... giver økonomisk tryghed

det var hendes skyld det hele, hun forlangte ustandselig penge, kreditorerne løb dem på dørene. Det var også for galt, at man ikke fik en rød øre for at sætte livet på spil i en god sag, sagde han.

Han var taget under et røverforsøg.

— Jeg hader hende, hun er det ondeste menneske, jeg ved, hun pinte mig og gjorde nar, fordi jeg lavede alt det arbejde gratis for jer, sagde han op-hidset.

— Jeg hader hende som pest, nu har hun krævet skilsmisse, jeg fik papirerne ind forleden da, men jeg nægtede at skrive under. Ikke en eneste gang har hun været her med pakke, ikke så meget som en cigaret, har jeg fået af hende. Hun har hverken ansøgt om besøg eller noget, det var første gang hun var her — med de papirer. Ikke engang undertøj har hun sendt mig, jeg må gå med et sæt, der er fuldt af blod fra forhøret — se selv.

For at blive fri for hans snak, lagde jeg mig i den smalle seng og faldt snart efter i søvn. Han vækkede mig tidligt om morgenen, fortalte, at han ikke havde lukket et øje hele natten, hvordan kan I sove, sagde han.

Det var en lettelse, da de kom og hentede ham til „Verhandlung“.

— Han er måske celestikker, sagde Jens dæmpet.

Jeg nikkede og skrev på en lap papir: „Tal ikke om sagen, måske er her skjult en mikrofon.“

Nu i dagslyset forekom det hele mig endnu mere uvirkeligt, og jeg fandt flere grunde frem til, at dommen ikke ville blive eksekveret. Jeg nævnte også kirken, men var i det samme selv klar over, at det var søgt.

— Kirken, sagde du bittert, den er blevet en institution og derfor lunken og falsk.

Men jeg er glad for, at jeg ligeud spurgte, om du bar nag til mig, fordi jeg havde trukket dig ind i alt dette. Sagen var, at jeg helt misforstod din tilbageholdenhed. Du tøvede med svaret som altid, når du skulle tage stilling til et alvorligt spørgsmål. Dit svar var som altid klart og utvetydigt.

— Jeg var jo ikke noget pattebarn, da vi traf hinanden, og forresten var jeg da i forvejen rodet ind i forskelligt. Jeg er ikke på nogen måde bitter på dig, det må du ikke tro. Men når

man har fået sin dødsdom, er der meget, man skal have tænkt igennem for sig selv — familie, kone og børn, ens hele tilværelse.

Og lidt efter tilføjede du:

— Det er så lidt, jeg har udrettet.

Dengang forstod jeg dig ikke. Et øjeblik følte jeg mig krænket, fordi jeg opfattede dine ord som vendt mod vort arbejde i gruppen.

Senere talte vi lidt om krigsretten. Du ville gerne have sagt noget til dit forsvar, men blev uden videre frataget ordet. Det er for sent, sagde tolken, dommen er faldet. Du fortalte om forhørene. Jeg var ivrig for at få beskrevet dem, som havde mishandlet dig. Det var stadig det samme, jeg tænkte langt ud i fremtiden.

Det værste var nætterne, sagde du, hver nat lå du badet i sved og ventede, de skulle hente dig til forhør. Men du angav ingen. Derfor var jeg glad for at kunne fortælle dig det om flytningen af rekylgeværene.

„Lån mig din bedste mand til en vigtig sag“, havde kureren sagt. „Du må kunne stå inde for ham i alle retninger“. Min bedste mand? De fleste af gruppens medlemmer var kommunister eller stærkt venstreorienteret som jeg selv. Jens var kristen.

— Jeg udpegede uden at betænke mig dig, sagde jeg til Jens i cellen.

Trods vort forskellige livssyn stod ingen i gruppen mig nærmere end ham.

Navnet Jens havde jeg valgt. „Du er stor og stærk, trofast og pålidelig, lidt tung i det måske, men retskaffen og hæderlig og uden frygt og dadel; en rigtig Jens, en dansk Jens, som den finske Sven Dufva,“ sagde jeg spøgende.

Men Jens stak dybere. Een gang talte vi ud sammen. Det begyndte med, at jeg ironiserede over hans kristendom. Han gav mig fredsommeligt ret i min kritik, veg skanse for skanse. Men to ting fastholdt han stædigt. Ærlighed og kærlighed. Når alt andet opløstes og forvitredes ville ærlighed og kærlighed stå som de piller, der bar det menneskelige. I den samtale fandt vi ind til hinanden. Det var med den samtale i tankerne, jeg så gerne ville tale med Jens nu i cellen. Jeg forstod ikke, at døden helt er den enkeltes egen sag, kun i livet kan mennesker mødes.

Du ringede på vagten og bad om at få lov til at skrive en benådningssøgning.

Jeg sagde intet dertil, men du må have følt min uvilje.

— Der er intet, jeg ikke vil gøre for at leve, sagde du hårdt og eftertrykkeligt.

Jeg svarede ikke. Det var kommet dertil, at vi talte ved siden af hinanden.

— Jeg er villig til at ydmyge mig, til at gøre det smudsigste arbejde som en slave for dem resten af mit liv, til at ligge på mine knæ og tigge dem for at se mine børn igen, sagde du.

Men du angav ingen.

Maden blev slæbt forbi vores dør. Sidst af alle fik vi langet rationen ind, mens et par soldater stod parat med fældede geværer. Man tog ingen chancer.

Vi spiste lidt, jeg husker endnu, hvorledes min arm begyndte at dirre, når den kom over en vis højde.

Klokken femten tredive blev du kaldt ned. Benådning var afslået, klokken sytten tredive skulle dommen eksekveres.

Du skrev dine breve, bad mig om at skrive adresser på konvolutterne for ikke at spille din tid med det. Om en halv time skulle du afsted, havde man sagt.

Endnu mens soldaterne stod og stampe i celledøren, sad du roligt og skrev.

— *Schluss machen, es ist zeit!* brølte de.

Du foldede brevene sammen, lagde dem i konvolutterne og lukkede dem. Spurgte derpå om du skulle tage overtøj på.

— Ja, ja! sagde soldaterne utålmodigt.

— *Es wird kalt da,* tilføjede en.

Du gav mig dine cigaretter, bad mig sørge for at brevene og dine sager kom i rette hænder. Tog så kappen på, sindigt og roligt som altid.

Soldaterne var ude af sig selv.

Endelig var du klar.

I døren vendte du dig og omfavnede mig med ordene:

— Gud være med dig.

Jeg kunne intet sige og måtte vende hovedet bort.

(afsluttes næste gang)

Ydet hjælp i 201 tilfælde

Forårsbestyrelsesmødet i Kammeraternes Hjælpefond holdtes på det nye kontor lørdag den 11. marts.

Formanden, konsul Kaj Dahl aflagde beretning, hvoraf fremgik, at der i det forløbne halvår havde været rigeligt arbejdsstof. Fonden har nu ialt behandlet 300 ansøgninger om hjælp. Deraf er 201 bevilget hjælp, 14 er henvist til Frihedsfonden, mens 85 ansøgninger er afvist.

Der er modtaget 27 anmodninger om studiehjælp, hvoraf 10 er bevilget. Den samlede udbetalte hjælp i 1949 andrager 33.175,08 kr.

Der behandles på mødet 8 ansøgninger om hjælp.

Til bestyrelsen nyvalgte dommer Kom Thestrup, cigarhandler Darling, Hillerød, ritmester A. Malling-Jacobsen, Kollund, samt Holger Thorsøe, Sønderborg. Som sekretær valgtes H. Kornbeck.

Den nye efor i Aarhus

Bestyrelsen for frihedsskollegiet i Aarhus har valgt overlærer P. Schultz til efor. Overlærer Schultz, der siden 1913 har været knyttet til Aarhus skolevæsen, sad i halvandet år under besættelsen i fem forskellige tyske koncentrationslejre, bl. a. Sachsenhausen og Neuengamme.

Lægehjælp til ofrene fra k-z lejrene

På lægekomiteens vegne har lægebødrene Eigil og Jørn Hess Thaysen udsendt det tilbud til tidligere k-z fanger, der endnu er syge, at de kan blive indlagt til ca. 3 dages undersøgelse for mavelidelse.

De to læger, der begge er tidligere Dachaufanger, har nemlig fået stillet nogle hospitalssenge til rådighed. Man vil så forsøge at fastslå, om de mavesygdomme, der stadig racerer blandt mange tidl. k-z-fanger, har en rent fysisk årsag og derved finde frem til en metode til helbredelse.

Når spørgeskemaerne er indsendt, vil hver enkelt få en indkaldelse, og der vil blive skrevet journal. Man tænker

sig indlæggelserne foretaget i kraftige diarrèperioder.

Eigil og Jørn Thaysen skal nu på en studierejse til England, og når de vender hjem i april, vil indlæggelserne kunne påbegyndes.

Spørgeskemaerne er udsendt til godt 200. Det er 20 procent af ca. 1200, der ved lægeundersøgelsen i 1947 angav stadig at lide af diarrè.

Af hensyn til den lægevidenskabelige undersøgelse er det af stor vigtighed at alle skemaer udfyldes og indsendes.

De dyreforsøg, brødrene Hess Thaysen har arbejdet med i de sidste år, synes at give et fingerpeg om, at den diarrè, der optrådte i lejrene, ikke har direkte forbindelse med den diarrè, der

nu forekommer. Dyreforsøgene viser, at tarmfunktionerne ret hurtigt genoprettes og at tarmslimhinden bliver normal igen efter en sultperiode, hvor kalorier- og æggehvidestofmangel har bevirket en skadelig indflydelse. Tidligere undersøgelser har vist, at det heller ikke, som ofte antaget, er infektioner, der gør sig gældende. De symptomer, der viser sig, har heller intet fælles med symptomerne på en banal tyktarmskatarr eller på andre kendte former for tarmforstyrrelser, og man hælder til den anskuelse, at det er nervøse eftervirkninger, der er tale om. Men man er endnu ikke så vidt i undersøgelserne, at man kan udelukke, at der er tale om andre faktorer.

Er hjælpen nærmest — når nøden er størst...?

Sig JA! - og støt Hjælpefonden i dens vanskelige arbejde med at mildne nøden blandt de syge og tilbagesatte kammerater, enkerne og børnene —

Her er tre måder, De kan gøre det på:

1. Mener De at kunne undvære et kontant beløb — stort eller lille, det er lige hjerteligt velkommet — så husk, at fondens girokonto er nr. 780
2. Hvis De er selvstændig forretningsdrivende, vil en annonce for Deres virksomhed i PIGTRAA (50 øre pr. mm enkeltspalte) yde Dem selv nogen — og fonden megen hjælp.
3. Måske har De en ven eller bekendt, der kunne tænkes at være interesseret i et abonnement på PIGTRAA. Også hvert abonnement, De kan tilføre bladet betyder hjælp.

På forhånd tak.

Kortet afklippes her.

TRYKSAG

Underskrevne bestiller herved årsabonnement på PIGTRAA

til en pris af kr. ....
(mindstpris 12 kr. pr. år)

Beløbet bedes opkrævet.
Beløbet er samtidig indsendt pr. girokonto 780.

(den ønskede betalingsmåde bedes understreget)

Kan
ufrankeret
nedlægges
i
post-
kasserne

24

Kammeraternes Hjælpefond.

H. C. Ørstedesvej 34

København V.

Navn:

Stilling:

Adresse:

Reserveret Postvæsenet

MEDLEM AF
FORENINGEN AF DANSKE
UGEBLADE, FAGBLADE OG TIDSSKRIFTER

Dansker løsladt fra Sachsenhausen

I en beretning fra Tyskland opføres navnene på 50 udlændinge, der har været interneret i Sachsenhausen og Buchenwald. Blandt dem er den danske statsborger Harald Westergaard, hvis hustru enten bor i Warnemünde eller i Rostock. Han var af en sovjet-russisk domstol blevet idømt 10 års fængsel for ulovlig besiddelse af våben.

Forhv. „Buchenwald“-fanger

I det hollandske modstandsblad „Aantreden“ har undertegnede efterlyst 2 hollandske kammerater fra k-z-lejren „Neuengamme“. Redaktøren for deres blad K. R. van Staal, Bronsteeveg 47, Heemstede, Nederland, der også har siddet i k-z-lejren Buchenwald, og flere gange har haft forbindelse med det danske politi, har bedt mig sende jer en hilsen.

Han skrev, at verden alt for hurtigt glemmer, hvad vi med hverandre har oplevet og udstået af lidelser; men tiden læger alle sår, og dersom vi knytter de bånd sammen igen, som dengang bandt os, så forsvinder sikkert de mørke minder, og ud af det mørke og triste kommer der altid noget godt, hvis man selv vil. Og til dette vil jeg tilføje min hilsen og tak for tiden 16. 12. 1944 til 14. 3. 1945 i Frøslev. Barak 9. Stue 6.

Kristen Nielsen.
Nr. 54502.

Kontingent 1950 til Kammeraternes Hjælpefond

Ja, så er endnu et år gået- og de penge, I har indbetalt som medlemmer af Fonden er ubeskåret fordelt blandt nødlidende kammerater. Selvfølgelig mærker vi her på Fondens kontor, at det er vanskeligt at skaffe midler fra kredse, der står uden for kammeraternes rækker. Det er svært at tegne annoncer og endnu vanskeligere at tegne støtteabonnenter til Pigtråd og desværre viser det sig, at der idag er flere kammerater, der trænger til hjælp end tidligere. — Mange har fået tilbagefald, og mange får en ganske utilstrækkelig offentlig understøttelse. — Gennem de forløbne 4 år har det været de raske kammeraters hjælp, bidragene fra medlemmerne af Kammeraternes Hjælpefond, der har været den faste, sikre indtægtskilde, som vi kunne regne med — og det var jo også netop det, der var meningen. —

I har kun forpligtet jer til at betale i fem år — med andre ord — det er sidste gang, at vi uden videre kan sende opkrævning ud. — Derfor retter vi spørgsmålet til jer, der trofast har hjulpet i 5 år. Skal vi holde op med at støtte vore syge kammerater, skal vi glemme, at vi klarede den onde tid igennem uden varigt mén — og gøre ligesom den store, store del af den danske befolkning, trække på skuldrene og sige: „Nu har vi nok i os selv, det er en statsopgave, o.s.v.“

Jeg tror, at Fonden kender jeres svar. Vi skal blive ved — og vi skal gøre det med glæde, betragte det som den billigste forsikring, vi nogen sinde har tegnet. —

For at lette vort arbejde og dermed mindske vore udgifter, bedes I indbetale jert kontingent for 1950 til Fondens kontor — NY ADRESSE — H. C. Ørstedesvej 34, Kbhvn. V, Giro 780, inden 1. april. — Det er dyrt og meningsløst at sende opkrævning ud.

Og må vi så regne med jeres hjælp endnu i 5 år. — Vi regner med den, hvis I ikke sender jeres udmeldelse af Fonden inden 1. juni i år. Hvis du altså ikke sender nærmere meddelelse, regner vi med din fortsatte årlige støtte på min. 10 kr. om året i 5 år.

Vi har haft en anden god indtægtskilde: Fondens mærkat. Dette lille mærkat har hidtil givet op mod 8000 kr. netto. Brug mærkatet til alle dine breve, det er de mange bække små, o.s.v. 100 stk. koster 10 kr. Du kan også købe kvartark til kr. 2,50. — Var der ikke lidt mening i, at vi netop nu, 5 år efter, viste, at vi ikke har glemt de syge og nødlidende.

Venlig hilsen

H. Kornbeck.

★

Ny kontoradresse.

Vi gør opmærksom på, at Kammeraternes Hjælpefonds kontor er flyttet fra Ordrup Jagtvej 179 til H. C. Ørstedesvej 34, V. Telefon Central 10.085.

Modstandsbevægelsens eller ...

fortsat fra Side 39

der titlen: Modbevægelsens tragikomik. Artiklen kan ikke gengives summarisk, den skal læses i sin helhed. Den er strålende ironisk.

I en afsluttende svarartikel meddeler rektor Gad, at han øser af følgende kilder:

Kofoed-Jensen & Co.: *Retfærdighed* med forord af Anders Vigen. *Læge Justensens Bøger*, samt bladene *Revision* og *Folkets Røst*.

Det kunne han jo have begyndt med, så havde færre ofret tid på at følge hans „analyser“.

Populære 10-dages Sommerferierejser til PARIS

Afrejse: Mandagene d. 15. Maj - 5. Juni - 19. juni - 3. juli - 17. juli - 31. juli - 14. aug.

Hjemkomst næstfølgende onsdag ialt 7 dage i Paris.

Pris 3. kl. uden sovevogn, kr. 595 - For enkeltværelse i tillæg kr. 35.

Ring eller skriv efter brochure.

Arkitekt H. Kornbecks Selskabsrejser
H. C. Ørstedesvej 34, Kbhvn. V, Tlf. C. 10,085